

Οικονομία και Περιβάλλον Ι

1

Καθημερινή χρήση αποφάσεων από τους ανθρώπους/άτομα

↓
Αλληλεπίδραση με άλλους ανθρώπους, το κράτος ή επιχειρήσεις
↓
Σχετίζεται με κάποια μορφή ανταλλαγής με χρήση κάποιου μέσου (π.χ. χρήμα)

Τα άτομα αγοράζουν περιβάλλον αγαθά και υπηρεσίες για τελική κατανάλωση αλλά και παρέχουν τις πόρους στην παραγωγή
Συντελεστές παραγωγής → (δη, εργασία, κεφάλαιο)

Αναφερόμαστε στα άτομα συλλογικά ως νοικοκυριά.
Αναφερόμαστε στους οργανισμούς που αγοράζουν τους συντελεστές παραγωγής και τους χρησιμοποιούν για να παράγουν αγαθά και υπηρεσίες ως επιχειρήσεις.

Οικονομική δραστηριότητα: Το μέγεθος της αλληλεπίδρασης μεταξύ νοικοκυριών και επιχειρήσεων - όγκος αγορών και πωλήσεων

Οικονομία: Τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις μαζί σε μία συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή

Το οικονομικό πρόβλημα

1. Ποια αγαθά και υπηρεσίες θα πρέπει να παραχθούν;

2. Πώς θα πρέπει να παραχθούν;

3. Ποιός θα πρέπει να αποκτήσει τις παραγόμενες υπηρεσίες και αγαθά

Πόροι της οικονομίας

→ Γη: Όσοι οι φυσικοί πόροι της Γης

→ Εργασία: Η ανθρώπινη προσπάθεια, πνευματική και σωματική κατά τη διαδικασία παραγωγής

→ Κεφάλαιο: Ο εξοπλισμός και οι υποδομές που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή

Οι άνθρωποι έχουν ανάγκες και επιθυμίες

↓
 Απαραίτητα αγαθά
 για επιβίωση
 Π.χ. τροφή, νερό, ένδυση, στέγαση
 ιατρική φροντίδα, καθαρός αέρας

↓
 Αγαθά που πιστώνουμε ότι
 προσφέρουν μια πιο άνετη διαβίωση
 Π.χ. διακοπές, έπιπλα, έξυπνα
 υγιεινά...

Η δέσμευσή μας για τις ανάγκες και επιθυμίες μας είναι γενικά μεγαλύτερη από την ικανότητά μας να τις εκπληρώσουμε.

Σπανιότητα: Η κοινωνία διαθέτει περιορισμένους πόρους και έτσι δεν μπορεί να παράγει όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες που επιθυμούν να έχουν οι άνθρωποι.

↓
 Αναγκαιότητα λήψης αποφάσεων (από νομοσχευτές και επιχειρηματίες)
 σχετικά με τον τρόπο που κατανέμονται τα εισοδήματά τους
 και τους πόρους τους, με στόχο την ικανοποίηση επιθυμιών υ'αναγκαιότητα

Οικονομική: Μελέτη του τρόπου (ων) με τον οποίο η κοινωνία διαχειρίζεται τους σπάνιους πόρους της
 ↓
 Άμεση σχέση με το φυσικό περιβάλλον

Αποκλειστική αναφορά σε 10 αρχές της οικονομικής που σχετίζονται με τα παρακάτω ερωτήματα/θέματα:

- Πως οι άνθρωποι λαμβάνουν αποφάσεις
  - Τι θα παράγουν
  - Πόσο θα εργαστούν
  - Τι θα κάνουν με τα χρήματά τους
- Πως οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν
  - Τιμή
  - Ποσότητα
- Πως λειτουργεί η οικονομία ως σύνολο
  - Βιοτικό επίπεδο
  - Μηχανισμός
  - Ανταξιοποίηση

Αρχές της οικονομικής

3

→ Λήψη αποφάσεων

1. "Τίποτα δεν προσφέρεται δωρεάν"

Οι άνθρωποι αναγκάζονται να επιλέγουν μεταξύ πραγμάτων που σιδηρώνει αντίστροφα.

→ Κατανομή χρόνου ενός σπουδαστή

→ Κατανομή οικογενειακού εισοδήματος

→ Εθνική άμυνα - βιοτικό επίπεδο

→ Καθαρότερο περιβάλλον - Επίπεδο εισοδημάτων

"Απαλλακτικές σχέσεις" (tradeoff) είναι διαρκώς

"μπροστά" μας στη λήψη αποφάσεων.

Αποτελεσματικότητα

(efficiency)

Ικανότητα κοινωνίας να παίρνει ό,τι καλύτερο μπορεί από τους σταυρωμένους πόρους της

(Μέγιστη ποσότητα)

Μέθοδος της πίτας

έναντι Κοινωνική Δικαιοσύνη

(equity)

Δίκαιη κατανομή των πόρων μεταξύ των μελών της κοινωνίας

Πως μοιράζεται αυτή η πίτα

Οι στόχοι της αποτελεσματικότητας και της δικαιοσύνης
μπορεί να είναι αλληλοσυμβατόμοι.

4

Π.χ. $\left. \begin{array}{l} \text{Επιδόματα ανεργίας} \\ \text{Κοινωνική πρόνοια} \\ \text{Φόρος εισοδήματος} \end{array} \right\} \Rightarrow \text{Λήψη δικαιοσύνης}$
αλλά

μείωση της αποτελεσματικότητας

Μειώνεται το κίνητρο για εργασία
↓
Παραγωγή λιγότερων αγαθών και υπηρεσιών
↓
Μείωση της πίτας π οποια όμως μοιράζεται
σε πιο ίσα κομμάτια

" Η αναζήτηση της ύπαρξης ανταγωνιστικών σχέσεων δν απομακρύνει
τίποτε μα το τι απόφαση παίρνεται ή είναι σωστό να ληφθεί.
Ενώπιον χρειάζεται η κατανόηση των υπαρχουσών επιλογών
για τη λήψη τελικά της βέλτιστης απόφασης "

2. "Κόστος ευκαιρίας" (Opportunity cost) 5

Το κόστος ενός αγαθού είναι ένα άλλο αγαθό από το οποίο παραλείπεται κάποιος για να το αποκτήσει.

(Θυσία)

Π.χ. Κόστος απόφασης για σπουδές σε κάποιο Τριτοβάθμιο Ίδρυμα
'Οχι μόνο διαμονή, διδάκτρα, βιβλία κλπ
Αλλά και τι θα έκανα κατά τη διάρκεια αυτού του
χρόνου αν δεν σπούδαζα.

Π.χ. Επαγγελματίας αθλητής

3. Οι άνθρωποι συχνά λαμβάνουν ορθές αποφάσεις όταν σκέπτονται οριακά

Οριακές μεταβολές: Μικρές διορθωτικές μεταβολές
σε ένα υφιστάμενο σχέδιο δράσης.

Π.χ. Κάποιος φίλος μας εγκρίνω^{σες} το λήμμα. Ζητά τη συμβουλή
μας για το πόσα επιπλέον χρόνια πρέπει να σπουδάσει.

Είναι σωστό να του πούμε ότι αξίζει να κάνει
διδακτορικό;

Όχι. Πρέπει να γνωρίσει το πρόσθετο όφελος από ένα επιπλέον έτος σπουδών σε σχέση με το πρόσθετο κόστος που θα επιβαρυνθεί κατά τη διάρκεια αυτού του έτους.

Σύγκριση οριακού οφέλους με οριακό κόστος

↓
Μιας επιπλέον μονάδας του αγαθού

Π.χ. Φυσικοί πόροι

Κόστος εξόρυξης μιας επιπλέον μονάδας πετρελαίου
(οριακό κόστος εξόρυξης) Ο.Κ.Ε

Σύγκριση με οριακό όφελος εξόρυξης (Ο.Ο.Ε)

Αν $O.O.E > O.K.E$ τότε αξίζει να γίνει η εξόρυξη

Αν $O.O.E < O.K.E$ τότε δεν πρέπει να γίνει η εξόρυξη

Ο.Ο.Ε.: Η τιμή του πετρελαίου στην αγορά

Άλλο παράδειγμα με οριακό κόστος: Τιμολόγηση ^{αεροπορικών} εισιτηρίων

Κόστος πτήσης: 100.000 Ευρώ } $\Rightarrow \frac{100000}{200} = 500$ Ευρώ
Αριθμός θέσεων: 200 } Μέσο κόστος πτήσης

Άρα το εισιτήριο πρέπει πάντα να είναι > 500 Ευρώ.

Σωστό; ΟΧΙ

Αν υπάρχουν μερική άδεια θέσεις, η πτῆση θα γίνει (π.χ. 20)

έτσι κι αλλιώς.

Κατά συνέπεια το κόστος στην εταιρία για να πετάξει ένας επιβατόν επιβάτης είναι ελάχιστο (Ξηροί καρποί, φαγητό, ποτό) ~ 10 Ευρώ.
(δηλ. το οριακό κόστος)

Άρα αν ένας επιβάτης είναι διατεθειμένος να πληρώσει π.χ. 200 Ευρώ για την πτῆση, συμφέρει την εταιρία να του πουλήσει το εισιτήριο.

Άλλο παράδειγμα Ο.Κ. και Ο.Θ. : Πόσες επιβατόν ώρες αδίσει να διαβάσει ένας φοιτητής για τις εξετάσεις του.

4. Οι άνθρωποι ανταποκρίνονται σε κινήτρα

Μεταβολή ανθρώπινης συμπεριφοράς ύστερα από σύγκριση στοιχείων κόστους και οφέλους.

π.χ. Άνοδος τιμής μήλων → Άνθρωποι μαζα να κάνουν άλλο φρούτο
↳ Καταπληκτικές ασχολίες περισσότερο εργαίτες στη συλλογή μήλων.

Ρόλος κινήτρων στη χάραξη οικονομικής πολιτικής για τον περιβάλλον

- Πληρωμή πρακτικής σαιούρας ως κίνητρο για χρήση μίας πολλαπλών χρήσεων
- Χρηματικό αντίτιμο για άδεις μαζικής φύσης ως κίνητρο για την αναύλησή τους.

→ Πολλαπλά σημεία αναύλησης ώστε να μην απαιτείται να χρησιμοποιήσει κάποιος το αυτοκίνητό του

→ Χρήση διοδίων στο κέντρο των πόλεων ως αντικίνητρο για τη χρήση του αυτοκινήτου

→ Αίτηση κλής βενζίνης με ταυτόχρονη αΐδηση των μέσων μαζικής μεταφοράς ως αντικίνητρο για τη χρήση του αυτοκινήτου.

Προσοχή : Η μη σωστή πρόβλεψη της ανθρώπινης συμπεριφοράς μπορεί να αχρησιώσει τα διάφορα μέτρα

π.χ. Μονά - δυά στο κέντρο της Αθήνας → Όσοι έχουν από δύο αυτοκίνητα

Επιδότησεις σε βιομηχανίες για αγορά αντιρρυπαντικής τεχνολογίας ⇒ περισσότερο εύληπτη μακροχρόνια

Υποχρεωτική χρήση θυρών ασφαλείας στα αυτοκίνητα
⇒ Άνθρωποι οδηγούν πιο ήπια και λιγότερο προσεχτικά.

- Πλαφόν στην τιμή της βενζίνης → λαθρεμπόριο βενζίνης
- Πλαφόν στην τιμή των ενοικίων → λιγότερη διατήρηση κατοικιών

Πως οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.

(9)

5. Το εμπόριο μπορεί να βελτιώσει τη θέση όλων.

→ Κάθε άτομο, υιοθετώντας ειρηνική, υγιή εξειδίκευση στις δραστηριότητες που κάνει καλύτερα.

→ Πραγματοποιώντας ανταλλαγές με τους άλλους, οι άνθρωποι μπορούν να αποκτήσουν μεγαλύτερη ποικιλία αγαθών και υπηρεσιών σε χαμηλότερο κόστος.

→ Η οικονομική απομόνωση στην πράξη έχει μέχρι σήμερα αποτύχει.

Στην περιβαλλοντική πολιτική ⇒ Εμπόριο ρύπων

6. Οι αγορές (σε αντίθεση με τον κεντρικό σχεδιασμό) είναι συνήθως ένας καλός τρόπος οργάνωσης της οικονομικής δραστηριότητας.

Αποφάσεις για το

- τι θα παραχθεί
- Ποιος θα το παράγει / καταναλώσει
- Πόσο θα παραχθεί / καταναλωθεί

Αυτές οι αποφάσεις για το τι, πόσο, ποιος σήμερα (10)

λαμβάνονται ταυτόχρονα από επιχειρήσεις και νομοπρωσία σε μία οικονομία της αγοράς

↓
Πολλές επιχειρήσεις + νομοπρωσία
αλληλεπιδρούν στις αγορές αγαθών
και υπηρεσιών και μέσω των
αποικτηγμένων αποφάσεών τους
κατανέμονται οι προϊκτο παραγωγοί
πόροι της οικονομίας.

Μήπως κάτι τέτοιο θα οδηγήσει σε χάος;

1776 Adam Smith "Ο Πλούτος των Εθνών"

Καθοδήγηση νομοπρωσιών + επιχειρήσεων από ένα "αόρατο χέρι" που τελικά εδασφαρίζει τη γενική ευημερία καθώς ο καθένας φροντίζει για την ατομική του ευημερία.

Πως γίνεται αυτό; Γίνεται πάντα;

Αν όχι, κάρω από ποια προϋποθέσεις γίνεται;

Το βασικό εργαλείο με το οποίο το "αόρατο χέρι" κατευθύνει την οικονομική δραστηριότητα είναι οι TIMES.